

گزارشی از تحولات برنامه جامع اقدام مشترک

برجام در چاه «ویل»

تشدید گسل دیپلماتیک قاره سبز با تهران، چه آینده‌ای را برای مذاکرات رقم می‌زند؟

شرق: احیای برجام و مذاکرات هسته‌ای از آن دست مقولاتی بود که به واسطه اعتراضات سه هفته گذشته به حاشیه رفت. اگرچه این به حاشیه رفتن، دلیلی برای توقف و سکون در روند تحولات این حوزه ن‌شود؛ ضمن اینکه تبعات تداوم و تشدید اعتراضات در ایران آثار خود را به شکل مستقیم یا غیرمستقیم بر آینده مذاکرات داشته است. در جدیدترین مورد، انگلستان تحریم‌های جدیدی را علیه ایران اعمال کرد. وزارت خارجه انگلیس روز دوشنبه در بیانیه‌ای اعلام کرد تحریم‌هایی را علیه مقام‌های ارشد امنیتی و سیاسی ایران و پلیس امنیت اخلاقی این کشور اعمال کرده است. بر اساس این بیانیه، تمامی بخش‌های پلیس امنیت اخلاقی ایران به همراه «محمد رستمی چشمه»، رئیس پلیس این بخش و «احمد میرزایی»، رئیس پلیس امنیت اخلاقی تهران بزرگ، در فهرست تحریم انگلیس قرار گرفته‌اند. همچنین غلامرضا سلیمانی رئیس سازمان بسیج مستضعفین، حسن کریمی فرمانده یگان ویژه نیروی انتظامی و حسین اشتری فرمانده پلیس ایران نیز مشمول تحریم شده‌اند. به موجب این تحریم‌ها، افراد یادشده نمی‌توانند به انگلیس سفر کنند و چنانچه دارایی‌هایی در انگلیس یا در اختیار افرادی در انگلیس داشته باشند، مسدود خواهد شد.

طبق این بیانیه، فهرست تحریمی انگلیس همچنین شامل «لیلا وانقی فرماندار سابق شهر قدس و حسن شاه‌ورپور فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی استان خوزستان و جانشین قرارگاه کرپلا» می‌شود. لندن در این بیانیه خود درباره اعتراضات اخیر ادعا کرده این نیروها نقش پررنگی در برخورد با اعتراض‌ها و همچنین اعتراض‌های سال ۲۰۱۹ داشته‌اند. در ادامه این بیانیه، جیمز کلورلی، وزیر خارجه انگلیس مدعی شد: «بریتانیا در کنار مردم ایران که خواستار پاسخ‌گویی از سوی دولتشان و رعایت حقوق خود هستند، می‌ایستد». وی در ادامه ادعا کرد: «دور جدید تحریم‌های انگلیس حاوی این پیام به مقامات ایران است که لندن آنها را مسئول خشونت علیه مردم می‌داند». گفتنی است جیمز کلورلی، وزیر امور خارجه انگلیس، پیش‌تر درباره اوضاع داخلی ایران گفته بود: «ما به همکاری با شرکایمان جهت پاسخ‌گوکردن مقامات ایران به خاطر نقض حقوق بشر ادامه خواهیم داد».

پس از بیانیه وزارت امور خارجه انگلستان و اعمال تحریم علیه چند نهاد، ارگان و مقام ایرانی، دوشنبه برای سومین بار بیابی در سه هفته گذشته، سایمون شرکلیف، سفیر این کشور، از سوی مدیرکل غرب اروپا به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران احضار شد. در این ملاقات مراتب اعتراض شدید تهران به لندن به دلیل مداخله در امور داخلی جمهوری اسلامی ایران به سفیر اعلام و اقدام مداخله‌جویانه این کشور قویا محکوم شد. مقام وزارت خارجه کشورمان تأکید کرد: «هم میانی و هم اصل تحریم‌های خودسرانه اعلام‌شده توسط انگلیس، هر دو مخدوش و برای جمهوری اسلامی ایران فاقد ارزش است. به سفیر اعلام شد جمهوری اسلامی ایران حق خود را برای اقدام متقابل محفوظ می‌دارد». سایمون شرکلیف، سفیر انگلستان در ایران اظهار کرد: «مراتب را بلافاصله به لندن منعکس خواهد کرد». البته پیش‌تر لندن هم کاردار سفارت ایران را برای اعتراض به آنچه «برخورد خشونت‌آمیز از سوی مقامات ایرانی» خوانده بود، به وزارت خارجه انگلیس فراخواند. در مقابل ایران هم در واکنش به اظهارات مداخله‌جویانه مقامات وزارت خارجه انگلیس، سایمون شرکلیف، سفیر این کشور در جمهوری اسلامی ایران را سه‌شنبه ۱۲ مهرماه به وزارت امور خارجه احضار کرد. این دومین بار در این دو هفته بود که شرکلیف به وزارت خارجه احضار می‌شد.

صفحه توئیتر خود نوشت: «وزیر خارجه آلمان: تهران در طرف اشتباه تاریخ ایستاده است! اما آلمان در طرف درست تاریخ است. حلیچه و سردشت و صدها شهید و مجروح شیمیایی ناشی از بمب‌های شیمیایی اهدایی آلمان‌ها به صدام، سند در طرف درست ایستادن آلمان است. هنوز مجروحان شیمیایی شهید می‌شوند».

اینها علاوه بر آن است که پارلمان اروپا پنجشنبه ۱۴ مهرماه با تصویب قطع‌نامه‌ای در واکنش به مرگ مهسا امینی، خواستار تحقیقات مستقل درخصوص چگونگی این مسئله شد. پارلمان اروپا در این قطع‌نامه همچنین خواستار تحریم و مجازات به ادعای خود کسانی شد که در مرگ مهسا امینی و برخورد اعتراضات اخیر در ایران دست داشته‌اند. اعضای پارلمان اروپا همچنین خواستار «تحقیقات بی‌طرفانه، مؤثر و مهم‌تر از همه مستقل» دراین‌باره شدند که بیان این ادعاها با پاسخ تهران همراه بود. ناصر کنعانی، سخنگوی وزارت امور خارجه نیز قطع‌نامه اخیر پارلمان اروپا را مداخله‌جویانه و متضمن پیش‌داوری‌های یک‌جانبه و بی‌پایه در قبال جمهوری اسلامی ایران دانست. کنعانی متذکر شد: «جمهوری اسلامی ایران بر اساس احترام و منافع متقابل، آماده تعامل دوسویه با تمامی طرف‌هاست، اما در برابر هرگونه تلاش برای اعمال فشار یا توسل به اقدامات محدودکننده علیه مردم ایران، قاطعانه ایستادگی کرده و بدان پاسخ متقابل و متناسب خواهد داد».

گزارش آژانس

در کنار تشدید گسل سیاسی و دیپلماتیک اروپا با ایران در سایه اتفاقات سه هفته اخیر که بدون شک تأثیرات خود را بر روند مذاکرات احیای برجام خواهد داشت، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز گزارش جدیدی را درباره فعالیت‌های هسته‌ای ایران منتشر کرد که این گزارش هم بی‌تأثیر نخواهد بود.

خبرگزاری رویترز نوشت در گزارش محرمانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که این خبرگزاری آن را رؤیت کرده، چنین آمده است: «ایران در حال توسعه توانمندی‌هایش برای غنی‌سازی با سانتریفیوژهای پیشرفته در تأسیسات زیرزمینی نظنژ است و در حال حاضر قصد دارد از برنامه قبلی‌اش فراتر برود». رویترز با ادعای به‌کارگیری تعداد بیشتری از سانتریفیوژهای پیشرفته توسط ایران در روند غنی‌سازی نوشت: «این سانتریفیوژها بسیار کارآمدتر از نسل اول آنها، یعنی سانتریفیوژهای IR-۱ هستند. طبق توافق هسته‌ای، ایران فقط مجاز به استفاده از این نوع سانتریفیوژ (IR-۱) برای بالابردن ذخیره اورانیوم غنی شده است. ایران به‌ویژه این سانتریفیوژهای پیشرفته را به دو سایت زیرزمینی نظنژ و فردو اضافه کرده است که احتمالاً برای تاب‌آوری یک بمباران هوایی بالقوه طراحی شده‌اند».

این خبرگزاری با استناد به گزارش آژانس تصریح کرد: «سومین آبشار سانتریفیوژهای پیشرفته IR-۶ اخیراً در تأسیسات غنی‌سازی نظنژ نصب شده‌اند که الان فعال شده است. دیپلمات‌ها می‌گویند مدل IR-۶ پیشرفته‌ترین مدل سانتریفیوژهای ایران است». رویترز با استناد به بخش دیگری از گزارش آژانس، عنوان کرد: «ایران همچنین به‌سرعت نصب هفت آبشار را تکمیل کرده است که در ۳۱ آگوست یا هنوز کارشان تمام نشده بود یا در مراحل اولیه نصب بودند. پایان ماه آگوست، تاریخ آخرین بازدید بازرسان آژانس بوده است که به آن در گزارش فصلی اخیر آژانس اشاره شده است».

رویترز همچنین تأکید کرد: «طبق گزارش روز دوشنبه آژانس، نصب این هفت آبشار که یکی از آنها مدل IR-۴ و شش‌تای دیگر IR-۲م هستند، تکمیل شده است، اما هنوز با آنها غنی‌سازی نمی‌شود». این خبرگزاری ادامه داد: «طبق گزارش آژانس، ایران برنامه‌اش را برای افزودن سه آبشار سانتریفیوژها IR-۲m دیگر در این تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم آغاز شده است». رویترز نوشت: طبق گزارش آژانس، تمامی سانتریفیوژهایی که در نظنژ غنی‌سازی انجام می‌دهند، هنوز گاز هکزاfluonید اورانیوم (UF-۶) تا خلوص پنج درصد تولید می‌کنند، اما با UF-۶ طبیعی به آنها گازدهی می‌شود. این کار با گزارش فصلی ماه سپتامبر مغایرت دارد که در آن مطرح شده بود سانتریفیوژها در ۳۱ آگوست، با UF-۶ تا خلوص دو درصد گازدهی می‌شوند. این گزارش توضیحی درباره این تغییر نداده است.

تلاش دیپلماتیک برای احیای برجام یا ایجاد اجماع علیه تهران

پس از پررنگ‌ترشدن اختلافات قاره سبز با تهران با ادعای حقوق بشر که بر مقوله مذاکرات وین اثرگذار خواهد بود و به دنبال انتشار گزارش جدید آژانس، انریکه مورا، معاون مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا و نماینده اتحادیه اروپا در مذاکرات وین، در صفحه توئیتر خود از سفارش به ریاض برای اولین گفتمان سیاسی با شورای همکاری خلیج فارس خبر داد. مورا در این پیام اشاره کرده است که در میان موضوعات مختلف از جمله جنگ اوکراین، وضعیت یمن، امنیت، انرژی و غذا، آینده توافق هسته‌ای نیز از موضوعات مذاکره او با مقامات کشورهای عربی در ریاض خواهد بود. حال در شرایطی که مذاکرات وین برای احیای توافق هسته‌ای هنوز به نتیجه ملموسی دست نیافته است، این سفر می‌تواند کارکردی دوگانه را به دنبال داشته باشد؛ یا تلاش دیپلماتیکی برای احیای برجام با استفاده از ظرفیت کشورهای منطقه یا ایجاد اجماع علیه تهران؛ باید دید که روند تحولات مؤید کدام‌یک از این دو احتمال خواهد بود.

ریموند ویل

RAYMOND WEIL
GENEVE

maestro collection

SARMAN Co.

No. 1832, Dr. Shariati St., Next to Pol-E-Roomi, Tehran - Iran